

AZ 1328. ÉVI MAGYAR-OSZTRÁK HADJÁRAT.

(Második közlemény.)

c) A hadjárat vége és a békekötés.

Károly király 1328 július 18-án Pozsonyban tanusítja, hogy pozsonyi tartózkodása alatt az osztrákok elleni hadiműveletek még mindig folynak. Ugyanazon évi július 22-én szintén Pozsonyban megengedi, hogy a zalamegyei Harkályi (=Salamonvári) István ügyét augusztus 27-ről a hadsereg oszlását követő 15-ik napra halasszák el; augusztus 27-én tehát még teljes működésben volt a sereg. Nagymartoni Pál országbíró ezen királyi parancs alapján a körülötte volt bárókat és nemeseket felhívta, hogy az ügyet augusztus 30-án tárgyalják, a mi nevezett napon meg is történt.¹ Az erről szóló okiratot az országbíró 1328. szeptember 8-án «Ausztriában a Sár (-Lajta) folyó mellett» adta ki, a miből következik, hogy szeptember 8-án a hadjáratban résztvett számos úr már nem a harctéren, hanem a Lajta mentén osztrák földön — a mi alatt kétségkívül a Lajta melletti Bruck értendő — tartózkodott és így magától értendőnek veszem, hogy szeptember 8-án fegyverszünet volt és hogy a béketárgyalások már folytak.² Maga a király még szeptember 7-én is Pozsonyban volt, a mi újabb bizonyítéka annak, hogy a végleges béke ügye még csak tárgyalás alatt állt. Ha már most úgy számítjuk, hogy a magyar sereg június első hetén működéseit megkezdte, János király már július végén Drosendorf alatt állt és azt hat hétig ostromolta, akkor azon eredményre jutunk, hogy a hadjárat három hónapig tartott.

A végleges békét a Lajta melletti Bruckban 1328 szeptem-

¹ A jelen voltak névsorát majd alább adom.

² V. ö. Zalamegyei oklevéltár I. 224—232.

ber 21-én kötötték.¹ Főpontjai voltak: 1. hogy az osztrák hercegek megígérték, hogy Magyarország régi határainak helyreállítását ezentúl tisztelni fogják; 2. Ágnest, III. András özvegyét rábírnák, hogy Pozsonyra való igényéről a magyar király javára lemondjon; 3. a Walsee Ulrik által elfoglalt Muraközt a magyar királynak visszaadják; 4. Károly király pedig visszaadja az elfoglalt osztrák részeket. Azonkívül tudjuk, hogy Ottó herceg követeléseit is némileg kielégítették, a mennyiben, bármennyire nem tetszett Albertnek és Frigyesnek, Haimburg várát és városát jövedelmeivel együtt megkapta.²

III. A résztvevők.

Első kérdésünk az: *résztvett-e maga a király is a hadjáratban?*

1328-ik évi itinerára a következő: január 8., 27., február 8., 13., 14.; márczius 13., 20.; április 10., 19., 20.; május 1.: Visegrád; május 7., 10., 14.: Buda; május 20., 24., 26., jún. 3., 4., 7., 9., július 9.: Visegrád; július 18., 22.: Pozsony; szeptember 7.: Pozsony; szeptember 21.: Lajta melletti Bruck; szeptember 22.: Visegrád; szeptember 26.: Pozsony; október 9.: Pozsony; nov. 9., 13., 18.: Visegrád; december 20.: Visegrád.

Látjuk tehát, hogy július 18-ától szeptember 7-ig Pozsonyban, szeptember 21-én a Lajta melletti Bruckban, az év többi idején pedig Visegrádon tartózkodott. Egyik okiratában (l. f.) világosan mondja, hogy akkor, midőn a háború folyt, ő Pozsonyban tartózkodott; szeptember 21-én pedig tudjuk, hogy csak azért volt a Lajta melletti Bruckban, mert a békeszerződést szentesítette. Az, hogy egyik-másik győztes az általa foglyokká tett ellenségeket «a király színe elé hozta», nem mindig úgy értendő, hogy a bemutatás közvetlenül a harctéren tartózkodott király előtt történt; történt az elég gyakran a harctérről való hazatérés alatt a király székhelyén; a mi pedig Károly azon előadását illeti, hogy Szarka Miklós azoknak egyikét le-

¹ Kurz, Österreich unter Friedrich dem Schönen 503.

² Melki évkönyvek ap. Pertz. IX. 512.

gyűrte, kik Stillfried-nél őt (a királyt) becsmérelték, már fent kiemeltem, hogy ez nem bizonyíték arra, hogy Károly a hadjáratban személyesen részt vett legyen. Ő az egész hadjárat ideje alatt az Ausztria közelében levő Pozsonyban tartózkodott, hogy a harcztéri eseményekről mihamarabb tudósítást kapjon és esetleges intézkedéseket tehessen.

a) Osztrákok.

Azon osztrák urak sorában, kik a békeokiratot aláírták, a következők szerepelnek:

1. *Albert passauai püspök*. Ez II. Albert szász-wittenbergi herceg fia; 1320 óta passauai püspök; † 1342 máj. 19-én.

2. *Pfannbergi Ulrik*. Családjának e néven ötödik tagja; felmerül 1313-ban; † 1354-ben.

3. *Schaumbergi Konrád*. Családjának e néven első tagja; 1341-ben a Károly király és Albert osztrák herceg között létrejött béke alkalmával osztrák megbizott; † 1353-ban.

4. *Maidburgi Burkhard*. Ez a Mansfeld-Hardegg család tagja, kinek atyja és fia Magdeburg várnagyai voltak. Ő maga családjának e néven első tagja; felmerül 1328-ban; 1363-ban császári udvarbíró; † 1367-ben. Dédunokája Mihály (1427 + 1483) 1470-ben az egyik forrásban mint Michael comes de Hardek, sancti romani imperii *burggravius de Maidburg* néven szerepel. *Maidburg e szerint tehát nem más mint Magdeburg.*

5. *Walsee Ulrik*. III. Ulrik 1294-től 1331-ig szerepel. Fia, IV. Ulrik 1328-tól 1360-ig.

6. *Liechtensteini Rudolf*. A murai Liechtenstein családtagja; 1320-ban stájerországi kamarás; † 1342 körül.

7. *Liechtensteini Ottó*. Az előbbinek fivére; családjának e néven harmadik tagja; 1308-ban Karinthia főkapitánya; † 1336 és 1346 között.

8. *Kühnringi Albert*; családjának e néven 6-ik tagja, Seefeld ura, ki 1280-tól 1340-ig ismeretes.

9. *Kühnringi János*. Tulajdonképen keresztelő János; felmerül 1312-ben; † 1348-ban.

10. *Kühnringi Lajtold*; az előbbinek fivére; családjának e néven második tagja; szerepel 1312 óta; + 1348-ban.

11. *Linzi Walsee Eberhard*. II. Eberhard előfordul 1297-től 1331-ig; fia III. Eberhard 1327-től 1370-ig, mely utóbbi évben meg is halt. A «Linzi» itt azt jelenti, hogy Eberhard Linz várkapitánya.

12. *Walsee Henrik*. IV. Henriket ismerjük 1319-től 1326-ig; + 1342 előtt. V. Henrik szerepel 1327-től 1360-ig; + 1367 előtt.

13. *Walsee Reinbert*. Családjának e néven második tagja 1326-tól 1359-ig.

14. *Walsee Frigyes*. Az előbbinek fivére; felmerül 1326-ban; + 1355-ben.

15. *Eberstorfi Reinbert*. Családjának e néven második tagja; szerepel 1312-től 1342-ig.

16. *Kapelleni János*; felmerül 1303-ban; 1321-ben Walsee Eberhard felsőnnsi országbirónak a veje; családjának e néven első tagja; + 1354 körül.

17. *Ternbergi Miklós*. Előfordul 1327 május 11-én mint Puchheimi Pilgrim egyik tanuja. Ternberg az alsóausztriai stájeri kerületi kapitányságban van.

18. *Puchheimi Pilgrim*. Családjának e néven második tagja; + 1343-ban.

19. *Lengbachi Kristán*. Lengbach van Alsóausztriának. St. Pölteni kerületi kapitányságában.

20. *Pettaui Herdegen*. Stájer birtokos; 1344-ben eladja Gellersdorf nevű birtokát.

21. *Pettaui Amalrik*. Szintén stájer birtokos.

22. *Drosendorfi Walsee Eberhard*. Ez is csak azt jelenti, hogy Walsee Eberhard Drosendorf kapitánya. E néven és címen 1344-ben Puchheimi Albertnek és Jánosnak egyik okiratában mint tanu szerepel.

23. *Rauhensteini Albert*. Előfordul 1330-ban mint Puchheimi Henrik sógora.

24. *Pottendorfi Rudolf*. Ily nevű osztrák úr 1317-ben, 1318 január 19-én és július 23-án Sopron megye főispánja.

25. *Pottendorfi Konrád*. Szerepel 1291-ben a III. András és Albert osztrák herceg közötti béketárgyalásokban mint osztrák hatalmazott.

26. *Stadecki Hartnid*. 1292-ben ily nevű úr stájer kapitány.

27. *Stadecki Rudolf*. Szerepel 1356-ban mint Puchheimi Ágnes férje és Guntraumsdorf melletti birtokos.

28. *Sunecki Frigyes*. A későbbi Cilly (grófi és hercegi) család egyenes őse, ki 1313 óta mint Sunek bárója, 1341 óta pedig mint grófja szerepel; † 1359-ben.

29. *Seldenhofeni Cholo (=Kolo)*. Seldenhofen helység nincs Alsóausztriában; de van Stájerországban a Dráva jobb oldalán egy *Saldenhofen* a windischgräzi kerületi kapitányság mahrenburgi járásbíróságának kerületében. Egy Seldenhofeni Chol volt Albert herceg alatt Stájerország kapitánya, de meghalt már a XIII. század végén. Alig szenvedhet kétséget, hogy az 1328-ban szereplő Chol az ő fia volt.¹

b) Magyarok.

1. «*Bodezlaus*» *esztergomi érsek*. Ez Boleszló a sziléziai fejedelmek oppeln-ratibori ágából, Tost hercege, † 1329 jan. 17-én.

2. «*Frater Ladislaus*», *kalocsai érsek*. Ez a valkómegyei Pacsintai család tagja (1322—1336-ig).

3. *Miklós győri püspök* (1318—1335).

4. *Aba nb. Nekcsi Demeter* királyi tárnokmester (1316 † 1338).

5. *Ákos nb. Micsk* az egész Szlavonia bánja (1325—42); a pölöskei Ördög család őse.

6. *Katjisz nb. Szécsényi Tamás* erdélyi vajda († 1354).

7. *Nagymartoni Simon fia Pál* országbíró († 1349).

8. *Druget János*; egy Olaszországból bevándorolt család sarja; 1328 október 9-én óbudai várnagy († 1333).

9. *Druget Vilmos*, az előbbinek fia, 1328-ban Abauj vármegye főispánja; később nádor († 1342).

10. «*Dantsch*» Zólyom megye főispánja. Előfordul többnyire «Komáromi» néven. Volt Komárom- és Győr megye főispánja is. († 1349 körül) Dancs különben nem egyéb, mint a Domonkos dédelgetője.

¹ Anjoukori diplomatai emlékek, I. 273—274.

11. *Hermann nb. László*, a székelyek főispánja (1328—1357); a hirnevű Laczkfi család őse.
12. *János budai városbíró*.
13. *Héder nb. Hédervári Miklós*, Győr megye főispánja (1309—1330). A Hédervári család egyenes őse.
14. *Héder nb. Hédervári Dezső*. Sopron megye főispánja. (+ 1330).
15. *Hermann nb. István*, a fenti László fia, királyi lovászmester. (+ 1353.)
16. *Tröttel Miklós*, Pozsony megye főispánja; (1323—1348). Pozsegamegyei család sarja; a nevni Tröttel család őse.
17. *Buzád-Hahót nb. Alsóindvai Miklós*, (kiről már fent volt szó), Zala megye főispánja.
18. *Balog nb. Szécsi Dénes* királyi tálnokmester. (1323—1341); a rimaszécsi Szécsi család őse.
19. *Alexander de Azara*. Tolna megyei ember. Azara annyi mint *Ozora*. Hivatalát nem ismerjük.
20. *Lőrincz, Varasd megye főispánja*. Ismeretlen származású.
21. *Tomaj nb. Losonczy Tamás* Vas megye főispánja. (1315—1356); a Losonczy és a losonczy Bánfi család őse.
22. *István ujuvári várnagy* (az okiratban áll: *de vybar*). Ujuvár nevű vár több megyében volt. Hogy melyiket kellene itt érteni és ki volt ezen István? nem tudjuk.
23. *Dezső kőszegi várnagy*. Ismeretlen származású.
24. *Nicolaus Arrus dictus*. Ez a *Pécz nb. Orros Miklós*, kit 1317-től 1340-ig ismerünk és ki 1329-től 1338-ig Hont megye főispánja. Az Apponyi család egyik oldalőse.
25. *Thomas castellanus de Tschechte*. Tschechte alatt a nyitrai megyei *Csejte* értendő; ezen Tamás az előbbinek fivére; az Apponyi család egyenes őse; 1323-tól 1349-ig csejteji várnagy; helyel-közzel a «vörös» néven is szerepel; 1361-ben már nem él.
26. *Mihály bolondóczy várnagy*. Ismeretlen származású.
27. *Tót Lőrincz* semptei várnagy, kiről már fent volt a szó.
28. *Becsei Imre* lévai várnagy, később Bars megye főispánja (+ 1333), a Bátmonostori család egyenes őse.

29. *Magyar Pál* gimesi várnagy (1325—1341).

30. *Zsámboki László* Nyitra megye főispánja, ki helyelközzel «Szár» néven is szerepel; (1327—1333).

31. *Michael castellanus de vycan*. «Vycan» nem más, mint a fejérmegyei *Vitány*. E Mihály pedig, ki már 1324-ben is a várnagya, a Gutkeled nb. Maróti család őse.

32. *Csór nb. Tamás*, Csókakő várnagya, később Liptó és Körös megye főispánja (1326—1358.).

IV. Általános következtetések.

A hadjáratban résztvett harcosok *számát* — mint fentebb említettük — az egyik forrás 80.000 magyar és 2300 cseh harcosra teszi, a mi akkoriban és tekintettel a megtámadandó ország területének csekély voltára valóban rendkívüli nagynak látszik. Hogy Károly saját részéről oly nagy erőt összpontosított és ahhoz még a cseh király támogatását is igénybe vette, annak a magyarázata abban keresendő, hogy támadásának lehetőleg gyorsan és sikeresen elérendő eredményén kívül, melyet leginkább a túlnyomó erő súlyával vélt keresztülvinni, arról is kellett gondoskodnia, hogy az alatt, míg serege egy már elfoglalt vártól messze fekvő ponton működik, a már elfoglalt tárgy számára biztosítva maradjon. Minél több újabb pont ostromlására indult ki a sereg, annál több helyőrséget kellett az elfoglalt részekben visszahagyni, a mi az újabb műveletekre menesztett csapatok létszámát tetemesen apasztotta.

Hogy hány *áldozatba* került a hadjárat, arról vajmi kevés adatunk van. Magyar részről a következőket tudjuk: Erenyei Imre elesett Stilfried előtt; Tót Lőrincz rokona pedig, Egyed, Siegharts előtt hagyta életét. A sebesültek között voltak: Laczkfi István főparancsnok, Tót Lőrincz Siegharts előtt, fivére Ugron Guncheil előtt.

Hogy magyarok *fogságba* kerültek volna, arról egyetlen egy forrás sem tesz említést. Ellenben olvassuk a magyar forrásokban, hogy sok előkelő osztrák került magyar fogságba, kiknek soraiban Stilfried parancsnoka (Zelking ura) és Habern urai is voltak.

A mindkét oldalon használt *fegyvernemekről* csak a magyar kútfők adnak egy pár rövid adatot. A főparancsnokot lándzsadöféssel és íjlevéllel sebesítették meg; Szarka Miklós lándzsával harczott; Tót Ugront egy hajító gépből kiröpített nyíl sértette meg.

Ha a hadbaszállásban részesült csapatok *kiegészítő kerületéről* akarunk magunknak képet alkotni, szükséges, hogy a következőket vegyük fontolóra.

Igaz ugyan, hogy mindazon világi és egyházi nagyok, kik — a mint fentebb láttuk — a békelevélben fel vannak sorolva, minden valószínűség szerint a hadjáratban személyesen is részt vettek és hogy ennek alapján joggal feltételezhetnők, hogy a működő hadsereg az ország minden részéből összpontosult volna, de szól ellene egy nyomós érv. Ismerünk t. i. viszonylag elég okirati adatokat, melyek értelmében a király a különböző helyen akkor harczott férfiakat megjutalmazta s ha ezeknek a névlajstromát illetve származási, birtoklási és tartózkodási viszonyait elemezés alá vesszük, meglepő eredményre jutunk.

Nézzük csak!

1. A főparancsnok Laczkfi István birtokainak javarésze *Vas, Zala és Sopron* megyében feküdt.

2. Az Erenyei családbeliek *Zala* megyében laktak.

3. Szarka Miklós *Vas* megyei birtokos.

4. Dálkai Miklós *Veszprém és Győr* megyei birtokos.

5. Lövő Dezső *Nyitra* megyei ember.

6. Tót Lőrincz és rokonai *Somogy-, Tolna-, Vas- és Verőcze* megyeiek.

7. Alsólindvai Miklós *Zala* megyében törzsökös.

Ebből látjuk, hogy az okiratokban szereplő azon résztvevők, kik magukat kitüntették, kivétel nélkül az *ország nyugati részén fekvő határvidékből* egészítették ki magukat, ez pedig nem lehet pusztá véletlen.

Ha a már említett számos főúr, kik egyéb megyékben törzsökösök voltak, összes fegyveres erejükkel a hadjáratban résztvettek volna, lehetetlenség, hogy embereik egyike-másika nem végzett volna oly kimagasló tettet, melyért királyi elismerésben

részesült volna, s akkor szintén kizárandó az, hogy az ezen elismerésről szóló okiratok egyike-másika fenn nem maradt volna az utókor számára. A dolog tehát csak úgy magyarázandó, hogy ama bizonyos urak, ha jelen is voltak a harcztéren, oda legfeljebb csak személyük körüli személyzetüket és házi tisztüket vitték magukkal, a nélkül, hogy az egyéb alkalommal rájuk kiszabott és birtokaik után kiszámított fegyveres erőt az egész járulék szerint hadba szállították volna. De hogy 1328-ban csak az ország nyugati határvidékét mozgósították, annak is megvan a külön magyarázata.

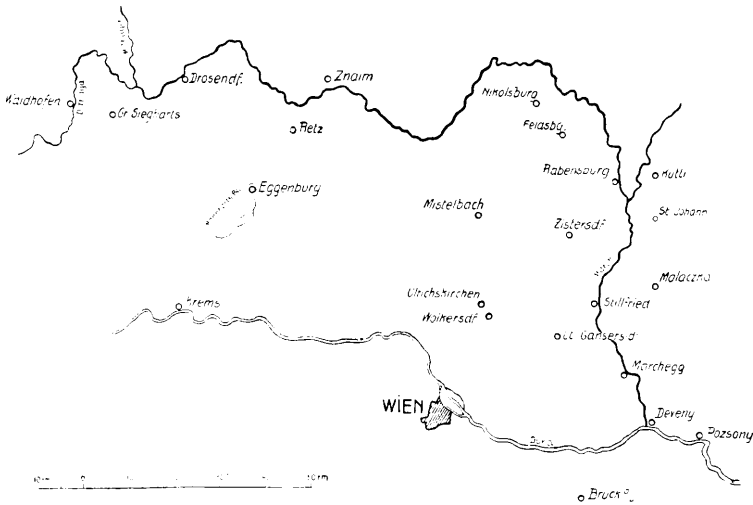
Hogy akkor, midőn valamely külföldi ellenség az ország határát vagy bármily néven nevezendő részét megtámadta, a veszélyeztetett vidék birtokosai voltak első sorban arra hivatva, hogy az ellenség leküzdésére saját fegyveres erejükkel siessenek, — a mi ki nem zárta, hogy őket a király vagy a szomszédos urak csapatai is támogassák — magától értetődik. De jelen esetben nem erről volt szó, hanem arról, hogy a magyar haderő egy része az ország határain kívül külföldi ellenség ellen szálljon. Miután a hadműveletek színhelye Alsóausztriára és Stájerországra esett, természetesnek kell találnunk, hogy a hadviselésre szükséges erőt az ország azon vidékéről rendelték ki, melyből a mozgósított hadsereget leggyorsabban és legkönnyebben lehetett a csatározás színhelyéül kijelölt vidékre szállítani; erre pedig jelen esetben csak a nyugati határvidék, nevezetesen Vas-, Zala-, és Sopron megye volt alkalmas. Alig tévedünk, ha felteszszük, hogy ez legalább I. Károly uralkodása alatt a mindenkori mozgósítás alapeljárása volt.

Az egyes hadműveletek *ülőrendjére* nézve csak két egykorú okirati adatunk van. Az Erenyeik számára kiadott oklevél tanúsága szerint *Stilfried junius 18-a előtt lett bevéve*; Alsólvndvai Miklós pedig junius 30-án Zalaegerszegen még a megyei közgyűlésen elnökölt,¹ a miből joggal következtethetjük, hogy csak *junius 30-a után vonult Habern és Bertoldstein ellen*.

Szükséges és érdekes volna a magyar sereg *menetirányával* is megismerkedni, de ez — sajnos — csak jámbor óhaj marad.

¹ Zalamegyei oklevéltár I. 224.

Középkori okirataink némelykor az ütközetben résztvett egyes harcosok tetteit bármennyire is körülményesen és részletező mozzanatok figyelembe vételével ecsetelik, a tulajdonképeni hadászati szempontot nem ismerik; a krónikák pedig elég gyakran még azoknál is szófukarabbak. Így tehát jelen esetünkben csak egynéhány feltételezésről lehet szó, melyekről azonban

Vázlat az 1328. évi magyar-osztrák hadjáratához.

mondhatjuk, hogy a valóságtól nem épen túlságosan esnek messze.

Ha Alsóausztria mai térképét ¹ segítségül hívjuk, körülbelül a következő menetvonalakat kaphatjuk.

Az Ausztriába hatoló magyar sereg, melynek zöme — mint már kiemeltük — Sopron-, Vas- és Zalamegyéből származott, minden valószínűség szerint nem Pozsonyban, hanem a Lajta melletti Bruckban pontosult össze, a mit azon körülmény is látszik támogatni, hogy szeptember kezdetén, midőn a végleges béke létrehozását megelőző tárgyalások már javában folytak, a magyar országnagyok és főurak szintén Bruckban tartózkodtak.

¹ V. ö. a mellékelt színhelyrajzzal.

Bruckból északi irányba haladván *Marchegg*re érkeztek, mely kétségkívül hadműveleteik, illetve támadásaik első pontja volt.

Innen megint északi irányban útjukat folytatván — ha fenti feltevésem nem csal — *Gänserndorf* felé, de már *Marchegg*től kissé nyugati irányban vonultak. *Gänserndorf* bevétele után két irányban folytatták útjukat. Az egyik a *Gänserndorf* felett északnyugati irányban fekvő *Ulrichskirchen*hez, a másik *Gänserndorf*tól keleti irányban a *Morva* folyó mentén fekvő *Stillfried* várához vezetett, melyet úgy mint *Ulrichskirchent*, szintén bevettek. Vajjon már most a két vár csak egymásután egy és ugyanazon támadó ereje által lett-e elfoglalva, vagy vajjon *Gänserndorf*tól két külön csapat — egyik *Ulrichskirchen*, a másik *Stillfried* felé — küldetett-e ki, határozottan nem tudjuk. *Stillfried*től észak felé a *Morvától* nem távol eső *Rabensburg*hoz érkeztek, melynek bevétele után a tőle északi irányban fekvő *Feldsberg*hez jöttek, melyet szintén elfoglaltak. *Feldsbergen* már a morvaországi határon voltak, miután *Marchegg*től kezdve, kevés kivétellel mindig északi irányban haladván, a *Morva* mentén fekvő fontosabb erősségeket bevették és az egész vidéket — a mint ez akkor szokásos volt — szörnyű módon pusztították.

Ezzel azonban még nem végződött be a hadjárat, a minnek a következő oka volt.

Északi irányban tovább haladni nem lehetett, mert *Feldsberg* már a legészakibb pont volt, *Morvaországban* pedig nem volt mit keresni való. Az okiratokból tudjuk azonban, hogy a magyar sereg még *Ausztria* más részében is harczolt. Van *Alsó-Ausztriában* egy *Mannhartsberg* nevű erdős hegység, mely a vele összefüggő morvaországi hegységtől délkeleti irányban a *Kamp* nevű folyó balpartján a *Duna* felé húzódik és melyről a *Enns*en aluli vidék 1851-ig nevét kapta; volt t. i. egy *Mannhartshegyen* aluli s felőli kerület. Az előbbi délen a *Dunával*, északon *Morvaországgal* — az utóbbi *Cseh-Morvaország*- és a *Dunával* volt határos. Azon vidéket pedig, melyen a magyarok *Marchegg*től *Feldsberg*ig győzelmesen haladtak, *Mannhartshegyen* inneninek is el lehet nevezni.

Tudjuk, hogy a *Mannharts-hegyen* túli vidéken *Grossieg-*

hards és Eggenburg várak feküdtek, melyeket a fenti okirati adatok szerint Károly hadai szintén bevettek; csak az a kérdés: mikor és miért?

A miertre könnyű a válasz. Tudjuk, hogy János cseh király július végén a Mannharts-hegyen túli vidék legészakibb pontján feküdt Drosendorf várát megtámadta és csak hat hétig tartó ostromlás után vehette be. Már most azt lehetne hinni, hogy a magyar sereg segítségére akarván menni, Feldsbergtől talán egyenesen Drosendorf felé vonult; de ez több oknál fogva teljesen valószínűtlen. Feldsberg bevételével a magyar seregnek a Mannharts-hegyen inneni feladata be volt végezve s így nagy a valószínűség, hogy ugyanazon időben Drosendorf is a szövetéséges csehek kezén volt; nincs is különben egyetlenegy adatunk se arra nézve, hogy Drosendorf előtt magyarok is harczoltak volna. Azt is fontolóra kell vennünk, hogy Feldsberg és Drosendorf között igen nagy a távolság és hogy mindkettő között akkor elég erősített földrajzi tárgy is létezett, melyet a sikeres előre nyomulás érdekében meg kellett támadni, esetleg fegyveres kézzel elfoglalni és elfoglalva tartani; mind ennek azonban még nyomát sem találjuk. A Thaya melletti Waidhofen még távolabbra esik Feldsbergtől, mint Drosendorf; szóval: alig hihető, hogy a magyar sereg a Mannharts-hegyen inneni hadjárat bevégeztével Feldsbergtől a Mannhart-hegyen túl száguldván, a távol fekvő Waidhofen vagy Eggenburg felé vonult volna. Valószínű az, *hogy a Mannharton túli vidéken már sokkal korábban volt.*

2300 emberrel nem lehetett e vidéket elfoglalni, de Drosendorf ostromlására s bevételére ez — rendes lefolyás mellett — elég lehetett. János királynak tehát csak az volt a feladata, hogy ő addig, míg a magyar hadsereg a Mannharton-túli vidéket pusztítja, a morva határon az osztrák haderőt lekötve tartsa. Ebből pedig az következik, *hogy a magyar hadsereg már akkor, midőn Marcheygnél az osztrák területen végzendő műveleteit készült megkezdeni, két részre oszlott, melynek egyiké arra volt hivatva, hogy a Mannhart-inneni vidék keleti szélén egészen a legészakibb pontjáig előre haladjon, míg a másik osztály a Mannhart-hegyen túl száguldván, az alatt, míg a cseh király*

az északi határvidékkel végez, a Mannharton-túli helyeket foglalja el; hisz 80,000 ember elég volt arra, hogy az ezen feladat megoldására szükséges két hadosztályt mozgósítsák. Ezen földrajzi tárgyakkól a rendelkezésünkre álló források csak háromat említenek. Az első az erős *Eggenburg*, melynek elfoglalása után a sereg északnyugati irányban haladva Sieghardsba, innen pedig megint északnyugat felé a *Thaya* melletti *Waidhofen*be érkezett, hol a cseh király (ha Drosendorf akkor már az ő kezén volt) csapatainak egy részével valószínűleg hozzá csatlakozott. Ezzel vége is lehetett a hadjáratnak; megkezdtek a végleges békét megelőző megállapodásokat; a csapatok déli irányban kezdtek visszavonulni és a seregben összegyűlt országnagyok és főurak szeptember 8-án már a Lajta melletti *Bruck*ban tartózkodtak.

DR. WERTNER MÓR.

Magyar huszárok 1812-ből.